

**עין משפט
נר מצוה**

פר א מיי פֿינג מהל' אבידה הלכה י סמג עשין עד טוש"ע חור"מ סימן רסו: סטיף טז:

פה ב ג מיי פֿיט מהל' שמיטעין הלכה יד סמג עש"י קמט טור שו"ע חור"מ סימן סז סטיף יב ועיין בכ"מ:

א ד מיי פֿ"א מהל' טוען הלכה ז סמג עשין אה טוש"ע חור"מ סימן פט סטיף ז:

ב ה מיי פֿ"א מהל' שכירות הלכה י סמג עשין פט טוש"ע שם סטיף ז:

ג ו מיי פֿ"ד מהלכות גזילה הלכה א[ח] ז סמג עשין פג טוש"ע חור"מ סימן ז סטיף ז:

ד ז מיי פֿ"ה מהלכות חובל ומזיק הלכה ז סמג עשין ע טור שו"ע חור"מ סימן ז סטיף טז:

ה ח מיי פֿ"ז מהלכות טוען הלכה ז והלכה ד סמג עשין אה טור שו"ע חור"מ סימן כז סטיף ז:

מוסף רש"י

כשומר שכר דמי. ומייז גנבים והבדיל, דשומר שכר מלוה הוא, דשעסק מלוה פטור מן המלוה או: שכר מלוה (שם פב.). לימא דרב יוסף תנא דהא. דהא רבא ר' ודאי תנאי היא, דהא ר' עקיבא לית ליה דרבה וליה ליה לאוקומי פלוגמתיא צעממא תחתיא, דהא הדרין בכמה טעמי ולא חתוקמא, אלא לרב יוסף מי מינעיא להו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דמיקא לאוקומי מלמיה ליה דרב יוסף (שם). בשומרא אבידיה דכולי עלמא איתא להו דרב יוסף. כלומר רבה הוא דמיקא לאוקומי מלמיה כמנא, אכל רב יוסף אמר לן ר' אליעזר נמי קאי טוטי ודאי אליעזר מלוה, כגון שומר אבידה, והכא היינו טעמא דפטור דקא סבר אין כאן מלוה (שם). במלוה צריך למשכון. להשתמש בו ולפסוק עליו להיות פותח מן החוב והלוך, קמיעלג, ור' עקיבא סבר אפילו הכי איכא מלוה (פב.). המלוה את חבריו על המשכון. אין שביעת משמעת דלא קרינא ציה לא יגוש שהרי איתו מוצע כלום (בבא מתא.). אלא פלגא. מלי החוב (שם). אינו משמט. לקמן מפרש לה (שם). אילימא כנגדו. דאית משמט, כנגד מלי החוב שהוא מוסף משכון עליו אית משמט, אכל משמט הוא השאר (שם). מכלל דר' יהודה הנשיא. אמא למימר דכיון דאית משמט כנגד הלוואת משמט כל החוב, במתניה (שם). אלא אמאי תפיס משכונן. למאי תפס אם לא להיות משכון תחת שווי ובהכרח מיהא לא קרינא ציה לא יגוש (שם סח.). אלא לאו כנגד כולו. כלומר אית משמט כלל (שם).

הדרן עלך שבועת הדיינין
נשבעין ולא משלמין. מי שמוצעים אותו ישבע ויפטר דכתיב (שמות כב) ולקח בעליו ולא ישלם, מי שעתיד לשלם הוא נשבע ולא נשבע המוצע

מר:

וּרְבַּ יוֹסֵף אָמַר בְּשׁוֹמֵר שְׂכָרְוֹ, וא"ת דלמרינן כר"ה (דף סח.) המודר הנאה מותר לתקוע לו תקיעת מלוה והמודר הנאה מן המעין מותר לטבול בו טבילה של מלוה ואמאי הא מיתסני לרב יוסף דחשיב ליה זהכי שומר שכר ויש לומר דשאני שומר אבידה ומשכון דכמה פעמים שיתעסק זה לשוטחה לזכרה ולהנציעה יפטר מליתן לו אכל התם יכול לכיון לתקוע ולטבול צמקוס שלא יבא שם עני בצותה שעה:

במלוה צריך למשכון. פירש בקוננו' להשתמש ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון כי הא (א) דלמר צפ' האומנין (ב"מ דף פ:.) שוכר אדם משכנו של עני מפני שאינו אלא כמשבי אבידה לנעלים ור"ח פירש לריך למשכון שאינו רואה להלוות לו כלל משכון וקשה דלטו משום הכי לאו מלוה קא עביד: **אלא לאו כנגד חובו** וברשומא^א קמייפאני. ואע"ג דלמאן דלית ליה דשמואל גבי אבד המשכון אינו מפקיד אפי' כנגד המשכון הכא מכל מקום נגד המשכון אינו משמט דגבי אבידה ודאי כיון דלית ליה דשמואל לא נקיע למשכון לענין שיפסיד:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. וא"ו נשבעין ונוטלין בוי. תימיה דלא חשיב ההיא דתנן לעיל (דף מג.) מי נשבע מי שהפקדון אכלו למאי דמוקי לה אסיפא דרשא וכל הני דתנן לקמן צפיקינן (דף מה.) הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה כו' וליכא לשנויי דתנא ושייר כיון דתני ולאו כדלמרינן צפ"ק דקדושין (דף טז:) וסג' ויש לומר דלא חשיב אלא הנהו שאין כנגדן ראויין לישבע: **התקבלת מזה דינר וזה**. משמע שהוא כ"ה דינר כסף וה"נ מוכח שהדיא צריש הוצא (ב"מ דף מד:) וקשה לר"ת דלין נשתנה כל כך דעכשיו אין זקוק של זהב יותר מי' זקוקים של כסף ואומר ר"ת דדינר זהב עז משל כסף והיה שוקל כפליים וכן משמע באלו טריפות (חולין דף נה:.) שהיה משונה בעציו מדנקט אם נשתמיר כעוצי דינר זהב גבי ניקב הטחול לפיכך שוה כ"ה שהוצב שוה י"צ של כסף כדמוכח באגדת שמואל דפריך קראי אהדדי דבספר שמואל (ג מד) כתב גבי גורן ארונה כסף חמשים שקלים

ובצברי הימים (א כה) כתיב שקלי זהב שש מאות וצפ' בתרא דוצחים (דף קטז:) וסג' משני עלה שגבה מכל שצט נ' אכל בצמדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שהס נ' של זהב וקרא דשמואל ה"פ כסף כל כך שהס נ' של זהב ודצרי הימים שש מאות מכסף שהן נ' שקלים זהב דהיינו י"צ חלקים ודינר היתר אור"ח שהיו נותנין אותו להכרע כדמוכח בפרק יש צבור (צמורות דף ג. וסג') גבי פדיון הבן דקאמר יהיב ליה דינר דמוצנן ככ"ה חזי דל זוזא ושמותא והנן לפדיון הבן והשתא אמתא לאו אלא להכרע מוכיז אותו צפני עלמנו וכן מוכיח צפ"ק דשקלים (דף ג.) דהכרע אחד מכ"ה דמפרש במתני' כמה הוא קולצון חכמים אומרים מלי מעה ומתחית השקל הוא י"צ מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרו חכמים ליתן סלע ופונדיון לכל שנה לפודה צית זרע חומר שעורים שהוא פונדיון יותר על נ' שקלים הכמוז בקרא למ"ט שנים אותו פונדיון לא בא להכרע אלא נקט סלע ופונדיון משום דאי אפשר לזמנא ולומר סלע ופונדיון חסר משהו שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משליש פרוטה:)

רורשלי

וּרְבַּ יוֹסֵף אָמַר בְּשׁוֹמֵר שְׂכָרְוֹ, וא"ת דלמרינן כר"ה (דף סח.) המודר הנאה מותר לתקוע לו תקיעת מלוה והמודר הנאה מן המעין מותר לטבול בו טבילה של מלוה ואמאי

הא מיתסני לרב יוסף דחשיב ליה זהכי שומר שכר ויש לומר דשאני שומר אבידה ומשכון דכמה פעמים שיתעסק זה לשוטחה לזכרה ולהנציעה יפטר מליתן לו אכל התם יכול לכיון לתקוע ולטבול צמקוס שלא יבא שם עני בצותה שעה:

במלוה צריך למשכון. פירש בקוננו' להשתמש ומנכה מן החוב דמי שכירות המשכון כי הא (א) דלמר צפ' האומנין (ב"מ דף פ:.) שוכר אדם משכנו של עני מפני שאינו אלא כמשבט אבידה לנעלים ור"ח פירש לריך למשכון שאינו רואה להלוות לו כלל משכון וקשה דלטו משום הכי לאו מלוה קא עביד: **אלא לאו כנגד חובו** וברשמואל^א קמייפלגי. ואע"ג דלמאן דלית ליה דשמואל גבי אבד המשכון אינו מפקיד אפי' כנגד המשכון הכא מכל מקום נגד המשכון אינו משמט דגבי אבידה ודאי כיון דלית ליה דשמואל לא נקיע למשכון לענין שיפסיד:

הדרן עלך שבועת הדיינין
כל הנשבעין שבתורה יִנְשַׁבְעוּעִין ולא משלמין ואלו נשבעין ונוטלין השכיר והנגזל והנחבל ושכנגדו חשוד על השבועה וחזוני על פנקסו ^אהשכיר כיצד אמר לו תן לי שכרי שיש לי בידך הוא אומר נתתי והלה אומר לא נטלתי ^בהוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו תן לי שכרי חמשים דינר שיש לי בידך והוא אומר התקבלת דינר זהב יִנְגוּל כיצד היו מעידין אותו שנכנס לביתו למשכנו שלא ברשות הוא אומר כליי נטלת והוא אומר לא נטלתי הוא נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו שני בלים נטלת והוא אומר לא נטלתי אלא אחד יִנְחַבֵּל כיצד היו מעידים אותו שנכנס תחת ידו שלם ויצא חבול ואמר לו חבלת בי והוא אומר לא חבלתי הרי זה נשבע ונוטל רבי יהודה אומר עד שתהא שם מקצת הודאה כיצד אמר לו חבלת בי שתים והלה אומר לא חבלתי כך אלא אחת ^גשבנגדו יִחְשׁוּד על השבועה כיצד אחת

ובצברי הימים (א כה) כתיב שקלי זהב שש מאות וצפ' בתרא דוצחים (דף קטז:) וסג' משני עלה שגבה מכל שצט נ' אכל בצמדרש משני שנתן לו שש מאות שקלי כסף שהס נ' של זהב וקרא דשמואל ה"פ כסף כל כך שהס נ' של זהב ודצרי הימים שש מאות מכסף שהן נ' שקלים זהב דהיינו י"צ חלקים ודינר היתר אור"ח שהיו נותנין אותו להכרע כדמוכח בפרק יש צבור (צמורות דף ג. וסג') גבי פדיון הבן דקאמר יהיב ליה דינר דמוצנן ככ"ה חזי דל זוזא ושמותא והנן לפדיון הבן והשתא אמתא לאו אלא להכרע מוכיז אותו צפני עלמנו וכן מוכיח צפ"ק דשקלים (דף ג.) דהכרע אחד מכ"ה דמפרש במתני' כמה הוא קולצון חכמים אומרים מלי מעה ומתחית השקל הוא י"צ מעות דשקל דקרא הוא סלע ומה שאמרו חכמים ליתן סלע ופונדיון לכל שנה לפודה צית זרע חומר שעורים שהוא פונדיון יותר על נ' שקלים הכמוז בקרא למ"ט שנים אותו פונדיון לא בא להכרע אלא נקט סלע ופונדיון משום דאי אפשר לזמנא ולומר סלע ופונדיון חסר משהו שלא היה עולה אותו חסרון יותר פחות משליש פרוטה:)

רורשלי

שבועת הדיינין פרק ששי שבועות

כשומר שכר דמי. שכר מלוה ומלוה על המשכון נמי מלוה עבד: **לימא דרב יוסף תנאי היא**. דמילתא דרצה ודאי תנאי היא דרבי עקיבא לית ליה דרצה אלא דרב יוסף מי לימא תנאי היא מי מנאי לאוקמה לרבי אליעזר כוותיה: **לריך למשכון**. להשתמש בו ומנכה לו מן החוב דמי שכירות המשכון. רבי אליעזר סבר כיון דלריך למשכון אין כאן מלוה ולהנאתו נתיכין והוי כשומר חנם ורבי עקיבא סבר כיון דפותח עליו והולך מלוה היא ולא הוי עליו אלא כשומר שכר: **לימא כי הני תנאי**.

הא דשמואל: **המלוה על המשכון**. אין שמיטה משמטתו דאין כאן משום לא יגוש ^א שהרי אינו נוגשין: **אינו משמט**. לקמן מפרש אי צההוא פלגא קאמר אי צכוליה חוב קאמר: **אי נימא כנגדו**. הוא דליתו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון: **מכלל דרבי יהודה**. דפליג עליה דלמר אם אין משכון כנגד חובו משמט אכנגדו נמי משמט דאפי' הווא פלגא דכנגדו לא חשיב משכון ומשמטא ליה שביעית: **אלא משכון**. דתפס למאי תפסיה אי לאו למשכון מיהת דההוא פלגא: **אלא לאו כנגד כולו**. קאמר תנא קמא אינו משמט דאע"פ שאינו שוה אלא פלגא הוי משכון כנגד כולו ואינו משמט כלום מן החוב והיינו כשמואל ואתא רבי יהודה הנשיא למימר דאם אין משכון כנגד הלוואתו אינו משמט כולו אלא כנגדו: **לא לעולם כנגדו**. קאמר רבי שמעון דליתו משמט דלההוא פלגא מיהא הוי משכון ולית ליה דשמואל ואההוא פלגא גופיה פליג ר' יהודה הנשיא למימר דלא הוי משכון: **כנגדו נמי משמט**. דלא הוי משכון אלא לזכרון דצריס תפסיה:

הדרן עלך שבועת הדיינין

כל הנשבעין. וא"ו נשבעין ונוטלין בוי. תימיה דלא חשיב ההיא דתנן לעיל (דף מג.) מי נשבע מי שהפקדון אכלו למאי דמוקי לה אסיפא דרשא וכל הני דתנן לקמן צפיקינן (דף מה.) הפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה כו' וליכא לשנויי דתנא ושייר כיון דתני ולאו כדלמרינן צפ"ק דקדושין (דף טז:) וסג' ויש לומר דלא חשיב אלא הנהו שאין כנגדן ראויין לישבע: **התקבלת מזה דינר וזה**. משמע שהוא כ"ה דינר כסף וה"נ מוכח שהדיא צריש הוצא (ב"מ דף מד:) וקשה לר"ת דלין נשתנה כל כך דעכשיו אין זקוק של זהב יותר מי' זקוקים של כסף ואומר ר"ת דדינר זהב עז משל כסף והיה שוקל כפליים וכן משמע באלו טריפות (חולין דף נה:.) שהיה משונה בעציו מדנקט אם נשתמיר כעוצי דינר זהב גבי ניקב הטחול לפיכך שוה כ"ה שהוצב שוה י"צ של כסף כדמוכח באגדת שמואל דפריך קראי אהדדי דבספר שמואל (ג מד) כתב גבי גורן ארונה כסף חמשים שקלים

הדרן עלך שבועת הדיינין
כל הנשבעין. כל המחזיקין שצועה מן התורה נשבעין ולא משלמין כלומר לא חייבה תורה שצועה לישבע וליתול אלא הנתבע ישבע לתובע ולא ישלם. ובגמרא [מא.] יליף לה: **ואלו נשבעין ונוטלין**. שתיקנו להם חכמים לישבע וליתול: **השכיר והנגזל כו'**. כולוה מפרש להו צמתני: **ושכנגדו חשוד על השבועה**. התובע שהנתבע שכנגדו חשוד על השבועה ומתחייב הנתבע שצועה מן התורה ע"י הודאה צמקתא נשבע התובע ונוטל: **וחזוני על פנקסו**. על מה שכמוז צפנקסו שהוא כותב עליה הקפות שהוא מקיף. ולקמן א

מפרש היכי דמי: **הרי זה נשבע ונוטל**. ובגמרא [מה.] מפרש מאי שנא שכיר דתיקנו ליה רבנן: **עד שפאה מקצת הודאה**. לרבי יהודה לא תיקנו שצועה ליתול אלא צמקוס שיש שצועה על הנתבע והפכיה חכמים על התובע באלו השנויות כאן: **הרי זה נשבע ונוטל**. שהדצרים מוכיחים שהרי עדים מעידים ^א שמשכנו שלא צרשות: **אחת**

מפרש היכי דמי: **הרי זה נשבע ונוטל**. ובגמרא [מה.] מפרש מאי שנא שכיר דתיקנו ליה רבנן: **עד שפאה מקצת הודאה**. לרבי יהודה לא תיקנו שצועה ליתול אלא צמקוס שיש שצועה על הנתבע והפכיה חכמים על התובע באלו השנויות כאן: **הרי זה נשבע ונוטל**. שהדצרים מוכיחים שהרי עדים מעידים ^א שמשכנו שלא צרשות: **אחת**

יורשלימי א"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלוייתך עליו. ומתניתא אמרה אף הלוה נאמן. דתנן סלע הלוייתך עליו ושלק היה שוה כו'. חד בר נש קם חבירה בשוקא אריס סבינתיה [אמר] לית הדין סבינתא נפקא מתותי ידי עד דאת יהיב לי מה דאית לי בידך. אתו קמי שמואל א"ל ויל הב ליה סבינתיה ואול דון עימיה מה שמואל כדייני נהרדעי אמרי תמן הוחזק המשכון בידו הכא לא הוחזק המשכון בידו. ובהא דתנן הלוה על המשכון שומר שכר כו' קי"ל לא שנא משכנו בשעת הלואה. ולא שנא הלוהו מעות ולא שנא הלוהו פירות בכלוהו שומר שכר הוי. ואם נגנב או אבד והוה המשכון שהו יתיר מחובו מגרע דמי החוב והתוספת משלם המלוה ללוה ואם אבד המשכון בלסטים מוויין או בשביה וכיוצא בהן שהשומר שכר פטור בהן גם המלוה פטור בהן וחזרו חובו על הלוה ואם אין לו ראייה נשבע המלוה על זה ופורע הלוה למלוה חובו: **הדרן עלך שבועת הדיינין**

רורשלי

מסורת הש"ם

א) ב"מ דף מח: נכל הסוגיא[ח] ז) כמותות פז: צ"ק לו: קו., א) ב"מ קג., ד) צ"ק קה:, ס) ודצריס (טו), ו) ודף מה. צמשה[ח] ו) ע"י תוס' ב"מ לד: ד"ה שמה וכו' צילרו יומר[ח] ח) ונ"ע"ע מוספות כמותות זט. ד"ה נתן ועמ"ש על צידו[ח]

הגהות הב"ח

א) משנה לא נעלמי ה"ז נשבע ונוטל כל"ל וכן צמקון: ב) רש"י ד"ה הרי זה וכו' שמשכנו שלא צרשות. כ"כ הכי שמשט הרי זה וכו' פרוטה דרב יוסף. צגמ"מ מו ע"א: א) תוס' ד"ה צמלוה וכו'. כי הא דתנן צפנק האומנין:

רבינו חננאל

רב יוסף אמר כשומר שכר. ואסיקנא לא כולי עלמא אית להו דרב יוסף דאמר כשומר שכר [דמי] דקיימא לן המתעסק במלוה פטור מן המצוה. וזו היא פרוטה דרב יוסף. ומפורש בגדירים פרק נאן בין המודר ובמלוה צריך למשכון פליגי מר סבר מצוה קא עביד ומר סבר לאו מצוה קא עביד: לימא כתנאי המלוה את חבירו על המשכון ובכנסה שמיטה אע"פ שאינו שוה אלא פלג. פירוש חצי המלוה אינו משמט דברי רשבי"ג. ר' יהודה הנשיא אומר אם היה משכונו כנגד חובו אינו משמט ואם לאו משמט: ואוקיננא אע"פ שאין שוה המשכון אלא חצי המלוה אינו משמט א) מאי אינו משמט דקתי רשבי"ג אכולה מלוה וברשמואל. רשב"ג אית ליה דרשמואל. דאע"ג דלא שוה משכון שיעור וזו קא מקבל ליה לפיכך תני אינו משמט. ור' יהודה נשיאה לית ליה הא דרשמואל: ודחינן לא לעולם כולי עלמא לית להו דרשמואל ובהא פליגי. רשבי"ג סבר כנגד כולו הוא קונה ב) מיהו מסר לו מקצת ונשאר לו מקצת לתת לו ובסתלקה תורת הלואה כיון שנכנס בניייהו תורת המשכון וחלה עליו חובו משא ומתן לפיכך אין בהן דין השמט. ור' יהודה הנשיא סבר משכון כנגדו קונה. פירוש שיעור דמי המשכון קנהו בחובו והשאר עליו במלוה לפיכך משמט הנשאר: איבעי תימא בנשאר מדמי המשכון כולי עלמא לא פליגי דמשמט. כי פליגי בסרי המשכון. רשב"ג סבר קנאו ואינו משמט וזהו המלוה במשכון שבידו אבל השאר משמט. ור' יהודה הנשיא סבר משמט הכל ומחזיר המשכון ללוה דהא לא קנאו. ואי לא קני ליה למשכון אמאי נקיע ליה לזכרון דבריס בעלמא:

יורשלימי א"ר יוחנן נאמן המלוה לומר עד כדי המשכון הלוייתך עליו ושלק היה שוה כו'. חד בר נש קם חבירה בשוקא אריס סבינתיה [אמר] לית הדין סבינתא נפקא מתותי ידי עד דאת יהיב לי מה דאית לי בידך. אתו קמי שמואל א"ל ויל הב ליה סבינתיה ואול דון עימיה מה שמואל כדייני נהרדעי אמרי תמן הוחזק המשכון בידו הכא לא הוחזק המשכון בידו. ובהא דתנן הלוה על המשכון שומר שכר כו' קי"ל לא שנא משכנו בשעת הלואה. ולא שנא הלוהו מעות ולא שנא הלוהו פירות בכלוהו שומר שכר הוי. ואם נגנב או אבד והוה המשכון שהו יתיר מחובו מגרע דמי החוב והתוספת משלם המלוה ללוה ואם אבד המשכון בלסטים מוויין או בשביה וכיוצא בהן שהשומר שכר פטור בהן גם המלוה פטור בהן וחזרו חובו על הלוה ואם אין לו ראייה נשבע המלוה על זה ופורע הלוה למלוה חובו: **הדרן עלך שבועת הדיינין**

^[1] א) ב"מ דף מח: נכל הסוגיא[ח] ז) כמותות פז: צ"ק לו: קו., א) ב"מ קג., ד) צ"ק קה:, ס) ודצריס (טו), ו) ודף מה. צמשה[ח] ו) ע"י תוס' ב"מ לד: ד"ה שמה וכו' צילרו יומר[ח] ח) ונ"ע"ע מוספות כמותות זט. ד"ה נתן ועמ"ש על צידו[ח]

^[2] א) ב"מ דף מח: נכל הסוגיא[ח] ז) כמותות פז: צ"ק לו: קו., א) ב"מ קג., ד) צ"ק קה:, ס) ודצריס (טו), ו) ודף מה. צמשה[ח] ו) ע"י תוס' ב"מ לד: ד"ה שמה וכו' צילרו יומר[ח] ח) ונ"ע"ע מוספות כמותות זט. ד"ה נתן ועמ"ש על צידו[ח]